Psychological Achievements
Spring & Summer, 2025, *32*(1)
Serial Number 33, 423-444
Rcceived: 29 Sep 2023
Accepted: 30 Dec 2023
DOI: 0.22055/psy.2023.44899.3125
(Psychol Achiev)
Orginal Article

# Examining the Challenges, Obstacles, Motivations and Success Factors in Remarriage Based on the Lived Experience of Divorced Women with a History of Remarriage

**Sahar Dehghani***
**Marieh Dehghan Manshadi****
**Najmeh Sedrpoushan*****
**Ali Nazari******

## Abstract

The aim of the present study was to identify the challenges, obstacles, motivations, and success factors in remarriage based on the lived experience of divorced women with a history of remarriage. The present research design is applied in terms of purpose and qualitative research in terms of data collection methods. The qualitative part of the research was phenomenological, and data analysis was conducted using content analysis and coding using Collaizi's seven-step method. The statistical population of the qualitative section included all divorced women from Yazd or residing in the city of Yazd in 2023 who had a history of remarriage of at least 6 months. It was conducted using purposive sampling and a semi-structured interview method. The number of participants was selected based on the saturation criterion, which we reached after interviewing 15 people. The interview texts were analyzed using coding, and finally 232 concepts, 30 primary codes, 15 main themes, and 48 subthemes were extracted from the lived experiences of divorced women with a history of remarriage. The pre-

* PhD. Student in Counseling, Department of Psychology and Counseling, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran.

** Assistant professor, Department of psychology and counseling, Faculty of Humanities, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran. *Corresponding Author:* Marieh.dehghan@gmail.com

*** Assistant Professor, Department of psychology and counseling, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran.

**** Professor, Department of Design, Faculty of Art and Architecture, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran.

remarriage counseling model was developed in 11 sessions. To validate the designed counseling package, the package was provided to 10 professors and experts in the field of marriage and family psychology and analyzed through content and validity. And the test result in all items related to content and validity was higher than 0.7, indicating the suitability of the package. Therefore, the results confirmed the validity of the developed counseling package.

**Keywords:** Remarriage, divorced women, pre-remarriage counseling.

## Extended Abstract

### Introduction

The purpose of the current research was to identify the challenges, obstacles, motivations, and success factors in remarriage based on the lived experience of women with a history of remarriage and compiling and validating a native counseling package before remarriage for divorced women in Yazd .Following the increasing number of divorces in societies and the transformation of families, remarriage is gaining meaning as a justified and logical method, and the rate of remarriage will increase in accordance with the increase in the rate of divorce and widowhood. The remarriage ratio of divorced Iranian men is 6% higher than that of Western men, and the remarriage ratio of divorced Iranian women is 25% lower than that of Western women. In Iran, research has reported a high level of willingness to remarry among female heads of households. But this statistic shows the fact that a significant part of women after divorce and the death of their spouse, despite their desire to remarry, are less likely to remarry compared to men, and we see a gender difference in remarrying. The number of unmarried women who are left alone due to the death of their spouses is 6 times more than men whose spouses died, and the number of divorced women is 2 times more than separated men.

### Method

The current research design is practical in terms of purpose, and in terms of data collection method, it is exploratory mixed research. The stage of formulating the model is the qualitative part of the research, and it is of the "lived experience of experts", "theme analysis" and

"contextual" type. The statistical population of the qualitative part includes all divorced women from Yazd or living in Yazd who have a history of remarriage for at least 6 months. Fayaz Bakhsh, Bulurian, and Rasta were selected and answered the researcher's questions with a semi-structured interview method. The number of participants was selected based on the saturation criterion, and after interviewing 15 people, we reached the saturation stage.

## Results

In the end, 232 concepts, 30 primary codes, 15 main themes (themes), and 48 sub-themes (categories) were extracted from the lived experiences of divorced women with a history of remarriage. The main categories include issues related to children, ex-wives, conditions of suitors, fear of failure again, re-parenting, cultural issues, stereotypical views of divorced women, marriage background, premarital dating, similarities, skills, determining the boundaries of relationships, freedom from social pressures, fulfilling needs, and mental health. Also, psychological theories, theories related to marriage and divorce, counseling methods used by domestic and foreign counselors and experts, and religious teachings related to marriage were examined, and a pre-remarriage counseling model was compiled in 11 sessions (45 to 60 minutes).

## Discussion

The results confirmed the validity of the compiled consultation package. One of the vulnerable sections of society is women heads of households who are responsible for their lives and children due to divorce or the death of their husbands. No matter how much social support is provided to this group, there remains an unfulfilled need that can only be solved through successful remarriage. In this research, an attempt was made to investigate the lived experience of divorced women regarding remarriage. According to the results obtained from the interviews with women with a history of remarriage, cases related to remarriage fall into 4 general categories: remarriage challenges, remarriage obstacles, remarriage success factors, and remarriage motivation. Raising and maintaining children, different financial perspectives, re-parenting, and one of the most important challenges of remarriage, stereotypical views of married women, and previous marriage background are among the most important obstacles to remarriage and marital skills, and during the time of getting to know one another, the most important success factors in remarriage are economic security, satisfying emotional-sexual needs, and reducing social vulnerability.

**Author Contributions:** Author 1 was responsible for leading the overall research process. Author 2 was responsible for research plan design, data collection and analysis and all authors discussed the results, reviewed, and approved the final version of the manuscript.

**Acknowledgments:** The authors thank all dear teachers who have helped us in this research.

**Conflicts of interest:** The authors declare there is no conflict of interest in this article.

**Funding:** This research is not sponsored by any institution, and all costs have been borne by the authors

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۰۷/۰۷
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۱۰/۰۹

دست آوردهای روان‌شناختی
دانشگاه شهید چمران اهواز، بهار و تابستان ۱۴۰۴
دوره‌ی چهارم، سال ۳۲، شماره‌ی ۱
ص‌ص: ۴۴۴-۴۲۳

# بررسی چالش‌ها، موانع، انگیزه‌ها و عوامل موفقیت در ازدواج مجدد بر اساس تجربه زیسته زنان مطلقه با سابقه ازدواج مجدد

**سحر دهقانی** *
**ماریه دهقان منشادی** **
**نجمه سدرپوشان** ***
**علی نظری** ****

## چکیده

هدف از پژوهش حاضر شناسایی چالش‌ها، موانع، انگیزه‌ها و عوامل موفقیت در ازدواج مجدد براساس تجربه زیسته زنان مطلقه با سابقه ازدواج مجدد بود. طرح پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر روش گردآوری اطلاعات، تحقیق کیفی می‌باشد. بخش کیفی پژوهش از نوع پدیدارشناسی و تحلیل داده‌ها به روش تحلیل محتوا و استفاده از کدگذاری به روش ۷ مرحله‌ای کلایزی انجام پذیرفت. جامعه آماری بخش کیفی شامل همه زنان مطلقه یزدی یا ساکن در شهر یزد در سال ۱۴۰۲ بودند که دارای سابقه ازدواج مجدد حدأقل ۶ ماه می‌باشند، که از این میان تعدادی از افراد جامعه که اطلاعاتی غنی در مورد پدیده مورد مطالعه داشتند به روش نمونه گیری هدفمند انتخاب و با روش مصاحبه نیمه‌ساختارمند به سؤالات محقق پاسخ دادند، تعداد شرکت‌کنندگان براساس معیار اشباع انتخاب گردید که بعد از مصاحبه با ۱۵ نفر به مرحله اشباع رسیدیم. متون مصاحبه‌ها به روش کدگذاری تحلیل و در نهایت ۲۳۲ مفهوم، ۳۰ کداولیه، ۱۵ درون‌مایه اصلی(تم) و ۴۸ درون‌مایه

---

- این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول مقاله می‌باشد.

* دانشجوی دکتری مشاوره، گروه روان‌شناسی و مشاوره، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران.

** استادیار، گروه روان‌شناسی و مشاوره، دانشکده علوم انسانی، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران. (نویسنده مسئول) Marieh.dehghan@gmail.com

*** استادیار، گروه روان‌شناسی و مشاوره، دانشکده علوم انسانی، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران.

**** استاد، گروه طراحی، دانشکده هنر و معماری، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران.

فرعی(مقوله)، از تجارب زیسته زنان مطلقه با سابقه ازدواج مجدد استخراج گردید. و الگوی مشاوره پیش از ازدواج مجدد در ۱۱ جلسه(۴۵ تا ۶۰ دقیقه‌ای) تدوین شد. جهت اعتبارسنجی بسته مشاوره‌ای طراحی شده، بسته در اختیار ۱۰ نفر از اساتید و متخصصان روانشناسی حوزه ازدواج و خانواده قرار گرفت و از طریق اعتبار محتوایی (CVR) و روایی (CVI) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. و نتیجه آزمون در تمام آیتم‌های مربوط به اعتبار روایی و محتوایی بالاتر از ۰/۷ بوده و نشان‌دهنده مناسب بودن بسته می‌باشد. بنابراین، نتایج، اعتبار بسته مشاوره‌ای تدوین شده را تأیید نمودند.

**کلیدواژگان:** ازدواج مجدد، زنان مطلقه، مشاوره پیش از ازدواج مجدد.

## مقدمه

طلاق یکی از رویدادهای ناخوشایند زندگی زناشویی است (Khojaste Mehr et al., 2019). طی دهه‌های گذشته طلاق در ایران روند صعودی داشته است. به دنبال افزایش روزافزون طلاق در جوامع و دگرگون شدن خانواده‌ها، ازدواج مجدد به‌عنوان روشی موجه و منطقی، معنا و مفهوم پیدا می‌کند و میزان ازدواج مجدد به تبعیت از افزایش میزان طلاق و بیوگی، افزایش خواهد یافت. نسبت ازدواج‌های مجدد مردان مطلقه ایرانی به مردان غربی ۶ درصد بیشتر و نسبت ازدواج‌های مجدد زنان مطلقه ایرانی نسبت به زنان غربی ۲۵ درصد کمتر است (Sadeghi et al., 2019). در ایران نیز تحقیقات میزان رغبت به ازدواج مجدد زنان سرپرست خانوار را بالا گزارش کرده‌اند (Malek Motiey, 2009; Hosseini, 2016). ولی این آمار بیان‌گر این واقعیت است که بخش قابل توجهی از زنان بعد از طلاق و فوت همسر علیرغم تمایل به ازدواج مجدد، در مقایسه با مردان کمتر مبادرت به ازدواج مجدد می‌نمایند و شاهد تفاوت جنسیتی در اقدام به ازدواج مجدد هستیم. تعداد زنان مجردی که به علت فوت همسر تنها مانده‌اند، ۶ برابر بیشتر از مردان همسر فوت شده و تعداد زنان مطلقه، ۲ برابر بیشتر از مردان جدا شده است (Sadeghi et al., 2019).

زنان مطلقه در مقایسه با مردان مطلقه شرایط حادتر اجتماعی را در زمان طلاق تجربه می‌کنند. بدین معنی که آن‌ها با احساس طرد شدگی، سردی و سرزنش بیشتری از سوی اطرافیان نزدیک، روبرو هستند. در نهایت، پژوهش (Sayf, 2004)، نشان داد که پیامدهای طلاق از نظر اقتصادی، اجتماعی، روانی و عاطفی بین زنان مطلقه مقیم ایران در هریک از سه مرحله (پیش، حین و پس) از طلاق، نامطلوب‌تر از مردان ایرانی است (Navabinejad et al., 2017). علاوه بر فقر اقتصادی و آسیب‌پذیری اجتماعی، از نظر سلامت روانی نیز این زنان در معرض خطر هستند

(Naseri & Yazdakhasi, 2019). نتایج تحقیقات روان‌شناسی نیز احتمال ابتلا به بیماری‌های روانی در زنانی که طلاق گرفته‌اند و سرپرستی خانواده را نیز بر عهده دارند، بیشتر از متأهلین و کسانی که تنها زندگی می‌کنند بیان می‌کنند (Symoens et al., 2014). براساس نتایج پژوهش (Symoens et al., 2014) که بر روی داده‌های پیمایش ملی اروپا بین سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۰۷ انجام شد، افرادی که طلاق گرفته‌اند در مقایسه با متأهلین از نظر شاخص‌های سلامت روانی در وضعیت نامساعدتری هستند. مسئله مهم دیگری که پس از طلاق، دامنگیر زنان مطلقه می‌شود، کاهش توانایی آنان در تنظیم هیجان است؛ به‌نحوی که نتایج مطالعات از افزایش آشفتگی‌های روانشناختی در زنان مطلقه و کاهش سطح سازگاری و توانایی تنظیم هیجانی آنان حکایت دارد (Pirmoradi et al., 2016; Jafari Nadushan et al., 2015). ازدواج مجدد یکی از راه‌هایی است که می‌تواند ابعاد آسیب‌های اجتماعی و روانی را کاهش داده و در بهبود کیفیت زندگی این زنان مؤثر باشد (Naseri & Yazdakhasi, 2019). مطالعات قبلی نشان داده‌اند که ازدواج مجدد، نقش مهمی در برآوردن نیازهای عاطفی، ذهنی و جنسی افراد دارد. هم‌چنین در افراد مسن، باعث افزایش امید به زندگی، کاهش استرس، تنهایی، افسردگی و ترس از مرگ می‌شود و سلامت جسمی و روانی، کیفیت زندگی و امید به زندگی را در این افراد ارتقا می‌دهد (Asgari et al., 2021). در میان مفاهیم مربوط به خانواده و ازدواج، مفهوم سازگاری زناشویی جایگاه خاصی یافته است (Soltanali et al., 2012). ازدواج مجدد یک تصمیم شخصی نیست، بلکه شبکه‌ای پویا از روابط با اعضای گسترده خانواده است، که نماینده تصمیمات خانوادگی و اجتماعی است (Hu & To, 2018). ازدواج مجدد همانند طلاق فقط یک اتفاق نیست، بلکه فرآیندی از وقایع است و طی یک حالت انتقالی ورود به این ازدواج‌ها صورت می‌گیرد. مطالعه کیفی بررسی ادراک و تجربه زیسته زوجین از ازدواج مجدد نشان داده است که بافت اجتماعی، مذهبی و فرهنگی گسترده‌تر بر تجربه زوجین از ازدواج مجدد تأثیر دارد. این پژوهش‌ها به مضامینی هم‌چون فرآیند طلاق گذشته و اهمیت و حل آن، غنای روابط در خانواده جدید، اقتدار والدینی و پذیرش فرزندان و ... اشاره کرده‌اند (Farrugia, 2014; NEO, 2006). ازدواج مجدد شانس دوباره‌ای است که زوجینی که به دلایل مختلف همسر خود را از دست داده‌اند، برای خود، جهت تجربه دوباره زندگی مشترک فراهم می‌نمایند (Samari Safa et al., 2022). هم‌چنین Ghanbari Barzian et al. (2022)، پژوهشی با عنوان مطالعه جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر گرایش زنان مطلقه به ازدواج مجدد (مطالعه موردی شهر اصفهان) انجام دادند. و نتایج نشان داد متغیرهای

سرمایه اجتماعی و ارزش‌های برابری گرایانه جنسیتی و حمایت اجتماعی بیشترین سهم را در تبیین تغییرات گرایش زنان مطلقه به ازدواج مجدد دارند. نتایج یک پژوهش فراتحلیل به‌منظور مقایسه کودکان در خانواده‌های دارای ازدواج مجدد با کودکانی که در خانواده‌های عادی یا تک والد هستند نشان داد کودکان در خانواده‌های دارای ازدواج مجدد موفقیت تحصیلی و سازگاری روان‌شناختی کمتری نسبت به کودکان خانواده‌های عادی و تک والد و طلاق داشتند. نتایج این مطالعه نشان داد ازدواج مجدد چالش‌هایی فراوانی برای زوج‌ها و کودکانشان به همراه می‌آورد. در برخی پژوهش‌های خارجی به بررسی چالش‌های ازدواج مجدد پرداخته شده که به چالش‌هایی همانند تهدید روابط زوجی با تعارض‌های کودکان، مدیریت تعارض‌ها، پذیرش و فرآیند انتقال به درون خانواده جدید اشاره شده است (Anderson & Greene, 2013; Sweeney, 2010; Hetherington & Kelly, 2003). اما پرداختن به مسائل و چالش‌های ازدواج مجدد در ایران و ارائه راهکارهایی برای مواجه با این چالش‌ها، مورد غفلت واقع شده است. هم‌چنین فقدان وجود بسته آموزشی- مشاوره‌ای در خصوص ازدواج مجدد، لزوم هر چه بیشتر این مطالعه رو تبیین می‌کند. لذا پژوهشگر در پی پاسخ به این سؤال است که چالش‌های ازدواج مجدد بر اساس تجربه زیسته زنان دارای سابقه ازدواج مجدد چیست؟

## روش

### جامعه آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری

تحقیق حاضر، تحقیقی کیفی است. در بخش کیفی بر اساس رویکرد پدیدارشناسی به تبیین چالش‌ها، موانع و عوامل موفقیت در ازدواج مجدد بر اساس تجربه زیسته زنان با سابقه ازدواج مجدد پرداخته شد. جامعه آماری بخش کیفی شامل زنان مطلقه یزدی یا ساکن در شهر یزد می‌باشند، که بر همین اساس، نمونه آماری بخش کیفی، زنان مطلقه یزدی (یا ساکن در شهر یزد) دارای سابقه ازدواج مجدد که حداقل ٦ ماه از ازدواج مجددشان گذشته است، و از بین مراجعه‌کنندگان به مراکز مشاوره زندگی، فیاض‌بخش، بلوریان و رستا بودند، انتخاب شدند. در پژوهش حاضر تعداد اعضای نمونه (مصاحبه شوندگان) براساس معیار اشباع انتخاب گردید و بعد از مصاحبه با ۱۵ نفر از زنان مطلقه دارای سابقه ازدواج مجدد به مرحله اشباع رسیدیم. هر مصاحبه بین ٤٥ تا ٦٠ دقیقه به اتمام رسید. در پایان، از سوی پژوهشگر از مصاحبه‌شونده در ارتباط با روند و رویه مصاحبه سؤال پرسیده شد. مشارکت‌کنندگان در این پژوهش ۱۵ زن با

میانگین سنی ۳۶ سال بودند. مشارکت‌کنندگان این پژوهش دارای سابقه زندگی مشترک متفاوت از ۱ سال تا ۱۵ سال بودند. هم‌چنین مشارکت‌کنندگان پژوهش حاضر برخی بدون فرزند و برخی دارای ۱ تا ۳ فرزند از ازدواج گذشته خود بودند.

از میان ۱۵ نفر فرد مصاحبه‌شونده، ۳ نفر در رنج سنی ۲۰ تا ۳۰ سال، ۷ نفر در رنج سنی ۳۰ تا ۴۰ سال و ۵ نفر در رنج سنی ۴۰ تا ۵۰ سال قرار داشتند. ٤ نفر از مصاحبه‌شوندگان از ازدواج اول فرزندی نداشتند و ۱۱ نفر دارای فرزند از ازدواج اول بودند. سابقه ازدواج مجدد مصاحبه‌شوندگان از ۱ سال تا ۹ سال متغیر بود. داده‌های حاصل از مصاحبه با ۱۵ شرکت‌کننده مورد تحلیل قرار گرفت. داده‌ها در مرحله اول جمله به جمله بررسی و کدگذاری شد. در پژوهش‌های پدیدارشناسی تعداد شرکت‌کنندگان یک بحث آماری نیست و یک تعداد نمونه از قبل تعیین‌شده، وجود ندارد؛ بلکه زمانی که توصیفات شرکت‌کنندگان به حد اشباع می‌رسد، تعداد شرکت‌کنندگان نیز کامل می‌شود که در این پژوهش بعد از مصاحبه با ۱۵ نفر از زنان مطلقه دارای سابقه ازدواج مجدد به مرحله اشباع رسیدیم. داده‌های بخش کیفی به روش مصاحبه نیمه‌ساختارمند جمع‌آوری و به روش تحلیل محتوا و استفاده از کدگذاری به روش ۷ مرحله‌ای کلایزی (Colaizzi, 1978)، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. و در نهایت ۲۳۲ مفهوم، ۳۰ کد اولیه، ۱۵ درون مایه اصلی (تم) و ٤٨ درون مایه فرعی (مقوله)، از تجارب زیسته زنان مطلقه با سابقه ازدواج مجدد استخراج گردید.

## ابزار پژوهش

به‌منظور جمع‌آوری اطلاعات در پژوهش حاضر از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته استفاده شده است. سؤالات مطرح شده در جلسه مصاحبه محدود به فرضیات پژوهشگر و مفاهیم از پیش تعیین شده نبود و به مصاحبه شونده این امکان را می‌داد تا درک و تفسیر خود را از موضوع و اتفاقات با روش و بیان خود، بیان کند. سؤالات مطرح شده در مصاحبه‌ها در ۷ محور اساسی تدوین شده است، تا شرایط مشابهی را برای مشارکت‌کنندگان ایجاد کند. سؤالات بعد از طراحی توسط پژوهشگر، به وسیله اساتید و متخصصان حوزه مشاوره بررسی و جهت تأیید روایی اصلاحاتی انجام شد. مصاحبه‌های پژوهش در طی زمانی بین ٤٥ تا ٦٠ دقیقه انجام شد. کلیت سؤالات اساسی پژوهش به‌گونه‌ای که مطرح شده، به شرح زیر می‌باشد:

۱- تجربه شما از ازدواج مجدد چگونه است؟ در ازدواج مجدد با چه موانعی روبه‌رو بوده‌اید؟
۲- چالش‌هایی که در ازدواج مجدد با آن مواجه بودید را بیان کنید؟ اگرخود یا همسر دومتان دارای فرزند بودید، در خصوص ارتباط با فرزند نیز توضیح دهید.
۳- نقش خانواده، اجتماع و فرهنگ را در ازدواج مجدد چگونه ارزیابی می‌کنید؟
٤- عوامل دخیل در موفقیت در ازدواج مجدد از دید شما شامل چه مواردی است؟
۵- در مورد کیفیت مسائل روان‌شناختی و شرایط روانی خود قبل و بعد از ازدواج مجدد صحبت کنید (میزان اضطراب، استرس، ارامش، شرایط روحی و ... شما با ازدواج مجدد چه تغییری با قبل از ازدواج کرده)
٦- چه عواملی شما را به ازدواج مجدد سوق داد؟ نقش عوامل مشوق در ازدواج مجدد را بفرمایید.
۷- پیامدهای مثبت و منفی ازدواج مجدد از نظر شما چیست؟

ملاک ورود به پژوهش شامل گذشت حداقل ٦ ماه از ازدواج مجدد و رضایت به انجام مصاحبه، عدم مصرف داروهای روانپزشکی و داشتن سابقه زندگی مشترک (طلاق) بود، و ملاک خروج نیز شامل، ناباوری، فوت همسر (بیوگی)، نداشتن سابقه زندگی مشترک (زنانی که در دوران عقد از همسر اول خود جدا شده بودند) و عدم رضایت و همکاری برای مصاحبه بود.

در بخش پدیدارشناسی، تحلیل داده‌ها به روش تحلیل محتوا و استفاده از کدگذاری به روش ۷ مرحله‌ای کلایزی انجام پذیرفت. روش ۷ مرحله‌ای کلایزی به شرح ذیل بکار گرفته شد.

۱- مرور تمامی اطلاعات: کلایزی توصیه می‌کند که در اولین مرحله تحقیق متون مصاحبه چندین بار مورد مطالعه قرار گیرند.

۲- بیرون کشیدن جملات مهم: بنا بر مرحله دوم تحقیق کلایزی بیانات بارز و مهم که می‌تواند به توصیف تجربه مصاحبه شونده از موضوع مورد مطالعه کمک کند، مشخص گردید و زیر جملات مربوطه خط کشیده شد.

۳- در مرحله سوم "معانی استخراج شده" از بیانات بارز و مهم ثبت می‌گردد. یعنی محقق سعی می‌کند بارعایت پرانتزسازی، معنا و مفهوم استنباط شده از این بیانات را به صورت معانی استخراج شده و در قالب جملات و عبارات کوتاه ذکر نماید (Colaizzi, 1978). در صورتی که خود جمله به روشنی بیانگر مفهوم خاصی باشد، می‌توان آن را به‌عنوان معنی استخراج شده در نظر گرفت. بدیهی است معانی استخراج شده می‌تواند برای برخی از بیانات بارز و مهم، مشترک باشد.

معانی استخراج شده در هربار مصاحبه بلافاصله نوشته شد و بیانات و جملات استخراج شد، لازم به ذکر است که مرحله دوم و سوم پژوهش تقریباً هم‌زمان با انجام مصاحبه‌ها انجام خواهند گرفت.

٤- در مرحله چهارم طبق توصیه کلایزی معانی استخراج شده با توجه به مفاهیم مربوطه خوشه‌بندی می‌شود.

۵- بنا به توصیه کلایزی در مرحله پنجم محقق تمامی نتایج و نظرهای به دست آمده را در قالب یک توصیف جامع بیان می‌نماید. از این‌رو با استفاده از معانی استخراج شده، تمامی مضامینی که می‌تواند، توصیف کننده تجربیات مصاحبه‌شوندگان باشد، به‌طور مبسوط و با ذکر مثال به صورت نقل قول از شرکت‌کنندگان شرح داده می‌شود. این توصیف جامع کمک می‌کند تا ساختار تجربه معین گردد.

٦- کلایزی پیشنهاد می‌کند که در مرحله ششم توصیف جامع به شکل یک توصیف پایه که به روشنی بیانگر ساختار تجربه باشد، خلاصه گردد. بنابراین توصیف تجربه پدیده در این مطالعه به‌نحوی بیان گردید که حاوی چکیده نتایج مراحل قبل به صورت ساختاری باشد.

۷- بازگشت به‌منظور تعیین اعتبار: طبق توصیه کلایزی، نتایج برای شرکت‌کنندگان شرح داده شد و ازآن‌ها خواسته شد تا نظرها و واکنش‌های خود را راجع به نتایج ارائه دهند.

سپس محتوای بسته آموزشی- مشاوره‌ای پیش از ازدواج مجدد با استفاده از روش عناصر مشترک و نیز با بهره‌گیری از تکنیک‌های مشاوره‌ای صورت پذیرفت. روایی محتوایی با استفاده از شاخص روایی محتوا و صوری (CVR≥۰/۷، CVI≥۰/۷) برای بسته تدوین شده توسط ۱۰ نفر از اساتید و متخصصان روان‌شناسی بررسی و مورد تأیید قرار گرفت.

## روش اجرا

**موازین اخلاقی:** در این پژوهش کلیه موازین اخلاقی نظیر رازداری و محرمانه ماندن اطلاعات مشارکت‌کنندگان رعایت شده است.

## یافته‌ها

در مرحله تدوین محتوایی بسته آموزشی- مشاوره‌ای پیش از ازدواج مجدد، پس از تجزیه و تحلیل مقوله‌های باز در خصوص چالش‌ها، موانع، انگیزه‌ها و عوامل موفقیت در ازدواج مجدد،

به ۱۵ مقوله اصلی و ٤۸ مقوله فرعی دست یافته شد. جدول ۱ مقوله‌های اصلی و فرعی به دست آمده از تحلیل متون مصاحبه را نشان می‌دهد.

Table 1.
The main and subcategories obtained from the analysis of the interview texts

| Main category | Subcategory |
|---|---|
| چالش‌ها و مشکلات | مسائل مربوط به فرزندان: ترس از عدم پذیرش فرزند توسط همسر جدید – عدم توافق در شیوه‌های فرزندپروری – تعارض کودک با والد جدید – نگهداری و تربیت فرزندان غیر مشترک |
| | همسر سابق: نحوه و میزان ارتباط با همسر سابق – ایجاد مزاحمت – حفظ تعهدات پس از ازدواج |
| | شرایط خواستگاران: عدم تناسب سنی – شرایط خانوادگی – متاهل بودن – پیشنهاد ازدواج موقت و ازدواج سفید |
| | ترس و نگرانی از شکست مجدد: ترس از شکست مجدد – ترس از قضاوت‌ها و حرف‌های مردم – بی اعتمادی و بدبینی نسبت به جنس مخالف – نگرانی از ارتباط با خانواده همسر |
| | دوباره والدینی: تصمیم در مورد فرزند دار شدن – برقراری عدالت بین فرزندان مشترک و غیر مشترک |
| موانع ازدواج مجدد | مسایل فرهنگی: ناپسند انگاری پدیده طلاق – فردی که طلاق گرفته دارای عیب و نقص است |
| | نگاه کلیشه‌ای به زنان مطلقه: عدم توانایی در حل مشکلات زناشویی – ناسازگاری – احتمال ورود به روابط نامشروع |
| | پیشینه ازدواج گذشته: حفظ ارتباط با همسر سابق – حضور و مزاحمت همسر سابق – مقایسه شرایط زندگی سابق با زندگی بعد از ازدواج مجدد – فشار اجتماعی مبنی بر ادامه تجرد و نگهداری از فرزند |
| عوامل موفقیت ازدواج مجدد | آشنایی پیش ازدواج: طی زمان مناسب برای شناخت پیش از ازدواج – آموزش‌های پیش از ازدواج – مشاوره پیش از ازدواج |
| | تشابهات: فرهنگی – مذهبی – خانوادگی |
| | مهارت‌ها: مهارت های ارتباطی – حل مسئله – مدیریت تعارض |
| | مشخص کردن حد و مرز روابط: حفظ چارچوب روابط با همسر سابق – عدم دخالت اطرافیان |
| انگیزه ازدواج مجدد | رهایی از فشارهای اجتماعی: احساس امنیت – عدم ترس از قضاوت های مردم – عدم وجود قوانین حمایتی از زنان مطلقه – کاهش آسیب‌پذیری اجتماعی – فشارهای خانوادگی |
| | برطرف کردن نیازها: برطرف کردن نیازهای عاطفی – برطرف کردن نیاز جنسی – برطرف کردن نیازهای مالی |
| | افزایش سلامت روانشناختی: حمایت ادراک شده – آرامش – هدفمندی و افزایش امید به زندگی |

Table 2.
Counseling sessions before remarriage

| Row | Goal | Activities | Homework |
|---|---|---|---|
| ۱ | مصاحبه تشخیصی، ارزیابی دقیق مراجع و .... | معرفی مشاور، تکمیل فرم اطلاعات شخصی، آشنایی با فرآیند مشاوره و اصول اساسی مشاوره (رازداری، ارتباط متقابل و ...)، علت مراجعه، تعریف موضوع از زبان مراجع، مشخص کردن اهداف درمانی، تعداد جلسات و قرارداد درمانی | |
| ۲ | بررسی ویژگی‌های فردی، ساختار خانوادگی (زیرمنظومه والدینی، خواهر- برادری)، روابط بین فردی، سابقه ازدواج اول | بررسی ویژگی‌های فردی زن و مرد، سابقه و کلیات ازدواج سابق، علل جدایی (اعتیاد، پرخاشگری، خیانت، مشکلات جنسی و .....)، نحوه برخورد با تعارضات و ... | انجام تست‌های شخصیتی و تشخیصی (آزمون نئو، MMPI و میلون در صورت لزوم) |
| ۳ | بررسی وجود اختلالات روانی، مشکلات رفتاری، تحریف‌های شناختی و .... | بررسی نتایج تست‌ها و ازمون‌های صورت گرفته جلسه قبل، مصاحبه تکمیلی و تشخیص های افتراقی اختلالات در صورت لزوم | بسته به نتایج حاصل شده از آزمون‌ها و تست‌ها، تکالیف مربوط به هر تشخص به صورت فردی ارائه می‌گردد. |
| ٤ | بررسی چالش‌ها، مسائل و مشکلات ازدواج سابق، آمادگی زن و مرد برای ازدواج مجدد (چالش‌ها و آسیب‌های ازدواج سابق برطرف شده اند، آمادگی پذیرش شرایط ازدواج مجدد را دارند و ...) | بررسی دلایل طلاق، بررسی آسیب‌های وارد شده ناشی از طلاق، بررسی الگوهای ارتباطی | مشکلات و تعارضات ازدواج سابق را لیست کنند |
| ٥ و ٦ | بازخورد دادن به هر یک از مراجعین به صورت انفرادی در مورد خصوصیات طرف مقابل بر اساس مشاهدات و تحلیل پرسشنامه‌ها (نتایج جلسات قبل)، بررسی ابهامات فردی هر یک از طرفین، بررسی نگرش خانواده هر یک از طرفین نسبت به این ازدواج، بررسی آمادگی لازم برای ازدواج مجدد، بررسی ملاک‌های انتخاب همسر، ارزیابی باورهای زن و مرد در خصوص ازدواج مجدد و تطابق و تناسب لازم(تشابه فرهنگی، پذیرش خانواده ها و ... ) | بررسی نظام شناختی و باورهای زن و مرد در خصوص ازدواج مجدد با استفاده از سوالات سقراطی، بررسی معیارهای زوجین در ازدواج (ویژگی ها و شرایط مورد انتظار از همسر) | بررسی نظام شناختی و باورهای زن و مرد در خصوص ازدواج مجدد با استفاده از سوالات سقراطی، بررسی معیارهای زوجین در ازدواج(ویژگی‌ها و شرایط مورد انتظار از همسر) |
| ۷ | مشخص کردن عوامل موثر در تصمیم به ازدواج مجدد، دلایل ازدواج مجدد، فواید ازدواج مجدد و شرایط مشکل زا در ازدواج مجدد | مشاور در این جلسه زن و مرد را با سوالاتی از قبیل چرا میخواهند ازدواج کنند؟ چه انتظاراتی از ازدواج دارند؟ مواجه می‌کند و از آنها می خواهد در مورد این موارد تفکر کرده و پاسخ های خود را بیان کنند. | تهیه لیستی از دلایل ازدواج مجدد توسط زن و مرد، تهیه لیستی از انتظارات و خواسته‌ها از ازدواج مجدد توسط زن و مرد |

| | | | |
|---|---|---|---|
| ۸ | بررسی چالش‌ها و مشکلات ازدواج مجدد، حفظ تعهدات و مرزهای رابطه با همسر سابق، رضایت فرزندان از ازدواج مجدد والدین، نگهداری و تربیت فرزندان، حضور فرزندان از ازدواج سابق، دوباره والدینی | چالش‌های ازدواج مجدد از نظر زن و مرد مورد بررسی قرار میگیرد، مرزهای رابطه با همسر قبلی در رابطه اینده مشخص می شود، مسئولیت نگهداری و مراقبت از فرزندان هریک از طرفین از ازدواج قبلی و نقش همسر آینده در این ارتباط مورد بررسی قرار می‌گیرد. | لیستی از چالش‌ها و مسائلی که در ازدواج مجدد با آن رو به رو هستند تهیه کنند. |
| ۹ | بررسی مسائل فرهنگی مربوط به ازدواج مجدد در زن و مرد و خانواده‌های هریک از طرفین و تمایل به داشتن فرزند مشترک | بررسی دیدگاه‌های هر یک از طرفین و خانواده‌های آن‌ها در خصوص ازدواج مجدد، صحبت پیرامون دوباره والدینی و تصمیم به فرزند آوری پس از ازدواج مجدد | تجارب خود را از زندگی سابق لیست کنند، نقاط ضعف و قوت رابطه، به تجارب بپردازند و نه خاطرات |
| ۱۰ | بررسی شرایط، اقتضائات و عرفیات بومی و فرهنگی، اطلاعات لازم در زمینه دوره شناخت پیش از ازدواج، نحوه ارتباط در دوران شناخت، کیفیت و کمیت و موارد لازم جهت بررسی در این دوران. | نظر هر یک از طرفین و خانواده‌های آنان در خصوص مدت زمان آشنایی، چگونگی ارتباط در این دوران و ملاک‌های شناخت در این دوران، ارتباط با فرزندان و روابط مورد بررسی قرار می‌گیرد. | انتظارات در زمینه شیوه برگزاری رسم و رسومات، مراسم و.... یادداشت شود. |
| ۱۱ | ضعف‌های طرفین براساس جلسات ارزیابی و مسایل موجود در ازدواج سابق شناسایی آموزش‌های لازم صورت می‌گیرد. | بر اساس ضعف‌های شناسایی شده، تکالیف لازم توسط مشاور ارایه می‌گردد. همچنین منابع مورد نیاز جهت مطالعه معرفی و در اختیار طرفین قرار می‌گیرد. | |

با توجه به الگوی کیفی استخراج شده در تبیین موانع و چالش‌های ازدواج مجدد می‌توان از چند منظر ۱- فردی ۲- خانوادگی ۳- اجتماعی به مقوله ازدواج مجدد پرداخت. بسته مشاوره‌ای پیش از ازدواج مجدد، با برخی نظریه‌ها و الگوهای آسیب‌شناسی و روان‌درمانی نظریه دلبستگی، نظریه میان سیستمی، نظریه سیستمی بوئن، شناختی-رفتاری، همسان همسری (تعادل هایدر)، طرحواره درمانی، نظریه خانواده درمانی مینو چین، نظریه انتظار، نظریه مراحل طلاق ویسمن، نظریه ساختار قدرت در خانواده، نظریه تغییر نقش‌ها و نظریه سبک‌های فرزندپروری قابل تبیین است. مراحل و جلسات بسته آموزشی- مشاوره‌ای پیش از ازدواج مجدد، در جدول ۲ آمده است.

ارزشیابی روایی محتوایی بسته مشاوره‌ای پیش از ازدواج مجدد: برای تعیین اعتبار محتوایی (CVR) و روایی (CVI)، ۱۰ نسخه از بسته مشاوره‌ای در اختیار اساتید و متخصصان قرار گرفت. جدول ۳، اعتبار محتوایی و روایی بسته مشاوره‌ای پیش از ازدواج مجدد را نشان می‌دهد.

Table 3.
Determining the content and validity of the educational-counseling package before remarriage

| Narrative validity | Content validity | N | Variable |
|---|---|---|---|
| 0.8 | 0.9 | 10 | تطابق محتوایی جلسات با نیازهای مشاوره‌ای زنان درآستانه ازدواج مجدد |
| 0.7 | 0.8 | 10 | تناسب جلسات با ساختار مورد نیاز در مشاوره و اموزش زنان درآستانه ازدواج مجدد |
| 0.9 | 0.8 | 10 | کفایت زمان اختصاص یافته به هریک از جلسات |
| 0.8 | 0.8 | 10 | کفایت بسته مشاوره‌ای برای اجرا روی زنان در آستانه ازدواج مجدد |
| 0.8 | 0.9 | 10 | ارزیابی کلی بسته مشاوره‌ای زنان درآستانه ازدواج مجدد |

نتیجه آزمون در تمام آیتم‌های مربوط به اعتبار روایی و محتوایی بالاتر از ۰/۷ بوده و نشان دهنده مناسب بودن بسته می‌باشد.

## بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام این پژوهش، شناسایی چالش‌ها، موانع، انگیزه‌ها و عوامل موفقیت در ازدواج مجدد براساس تجربه زیسته زنان مطلقه با سابقه ازدواج مجدد و طراحی بسته آموزشی- مشاوره‌ای پیش از ازدواج مجدد متناسب با شرایط بومی-فرهنگی ایرانی بود. الگوی تدوین شده مشاوره پیش از ازدواج مجدد، دارای هدف، مبانی نظری، راهبردهای اصلی، تکنیک‌های مشاوره‌ای و نیز مراحل اجرایی است. یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های Karupiah (2022)؛ Asgari et al. (2021)؛ Oanh and Reginald (2021)؛ Widiastuti (2021)؛ Anderson and Greene (2013)؛ Sweeney (2010)؛ Jafari Samari et al. (2022)؛ Makhreh Dehkordi et al. (2022)؛ Rezapour Mir Saleh et al. (2021) و Mohammadi and Mohammadi (2019) در خصوص چالش‌های ازدواج مجدد همسو می‌باشد. در خصوص تدوین بسته مشاوره‌ای پیش از ازدواج مجدد نیز یافته‌ها با نتایج Rezaei et al. (2022)، Karimabadi et al. (2020) و Mohammadi (2020) همسو می‌باشد.

یکی از اقشار آسیب‌پذیر جامعه، زنان سرپرست خانواری هستند که به دلیل طلاق و یا فوت همسر مسئولیت زندگی خود و فرزندان را به عهده دارند. به هر میزان از این گروه حمایت‌های اجتماعی به عمل آید باز هم نیاز برآورده نشده‌ای باقی می‌ماند که فقط از طریق

ازدواج مجدد موفق، برطرف می‌شود. در این پژوهش سعی شد تا تجربه زیسته زنان مطلقه در مورد ازدواج مجدد مورد بررسی قرار گیرد. با توجه به نتایج به دست آمده از مصاحبه با زنان دارای سابقه ازدواج مجدد، موارد مربوط به ازدواج مجدد در ٤ دسته کلی چالش‌های ازدواج مجدد، موانع ازدواج مجدد، عوامل موفقیت در ازدواج مجدد و انگیزه ازدواج مجدد قرار می‌گیرند. تربیت و نگهداری فرزندان، دیدگاه‌های مالی متفاوت، دوباره والدینی و از مهم‌ترین چالش‌های ازدواج مجدد، دیدگاه‌های کلیشه‌ای به زنان مظلقه و پیشینه ازدواج سابق از مهم‌ترین موانع ازدواج مجدد و مهارت‌های زناشویی و طی زمان آشنایی از مهم‌ترین عوامل موفقیت در ازدواج مجدد، امنیت اقتصادی، برآوردن نیازهای عاطفی–جنسی و کاهش آسیب‌پذیری اجتماعی از مهم‌ترین انگیزه‌های ازدواج مجدد به شمار می‌روند.

ازدواج مجدد معمولاً با چالش‌های زیادی روبرو می‌شود. چرا که به دلیل شرایط فرهنگی، داشتن فرزند، از دست دادن اعتماد نسبت به شریک زندگی، وجود باورهای کلیشه‌ای و محرومیت اجتماعی، ازدواج مجدد می‌تواند مسائل و پیچیدگی‌های تازه‌ای را به همراه داشته باشد. زمانی که یک جوان با تأخیر ازدواج می‌کند و سنش بالا می‌رود، همه به فکر چاره‌اندیشی می‌افتند، اما این نگرانی در مورد افرادی که یک بار ازدواج کرده‌اند و دوباره تنها شده‌اند، کمتر احساس می‌شود. این در حالی است که مجرد شدن مجدد، بسیار سخت‌تر است. یکی از مهم‌ترین عواملی که در اقدام به ازدواج مجدد یک فردی که همسر خود را بنا به دلایل (طلاق یا مرگ) از دست داده نقش دارد، نگاه جامعه نسبت به این پدیده است، زیرا تصمیمات فردی حتی در حوزه‌های خصوصی تحت تأثیر نگاه فرهنگی و اجتماعی است که در میان آن‌ها زندگی می‌کنیم. نگرش منفی افراد جامعه نسبت به فرد مطلقه، می‌تواند مشوق فرد برای تأهل دوباره باشد و هم‌چنین عوامل عاطفی، عوامل شناختی، ارزش‌های فرهنگی، کسب آزادی، ارزش‌های مذهبی، و ... می‌تواند مشوق فرد در اقدام به ازدواج مجدد باشند. از طرفی نگاه منفی جامعه به فردی که مجدد ازدواج می‌کند، می‌تواند باعث شود تا فرد علی‌رغم میل باطنی‌اش به ازدواج مجدد، از آن خودداری کند. شاید بتوان این تأثیرپذیری از نگرش جامعه را بر اساس تئوری وجدان جمعی دورکیم توجیه نمود. تفاوت نگاه به موضوع ازدواج مجدد در جوامع مختلف و همچنین در یک جامعه در زمان‌های مختلف، باعث می‌شود افراد تحت تأثیر آن رفتارهای متفاوتی نشان دهند. در کشور ما با آنکه یک کشور اسلامی است، تحت تأثیر

فرهنگ مردم و به دلیل عدم شیوع آن، چنین دیدگاهی جایز نیست مخصوصاً نسبت به خانم‌ها، بازدارنده‌های اجتماعی در کشوری مثل ایران برخلاف طبیعت انسانی عمل می‌کنند، زیرا فردی که تنها شده است همان نیازهایی را دارد که زمانی بخاطرش ازدواج کرده است. به‌طور کلی انسان در طول تاریخ یاد گرفته است که سائق‌های طبیعی‌اش را در قالب فرهنگ و قواعد مورد پسند عموم ریخته و شکل موجه به آن دهد. پس با توجه به شناختی که از فرهنگ خودمان داریم، جای تعجب نیست که اقدام به ازدواج مجدد در گروه زنان مخصوصاً زنانی که در سنین بالاتر و با وجود فرزندان، تنها شده‌اند، کمتر باشد. آنچه در جایگاه دوم پس از تصمیم به ازدواج مجدد اهمیت پیدا می‌کند. کیفیت زندگی پس از ازدواج مجدد است، تجربیات زنان از ازدواج اول، مرور خاطرات تلخ زندگی مشترک قبلی، زخم‌های ناشی از تنش‌ها و درگیری‌های زندگی مشترک سابق و تن دادن به انتخاب‌های ناآگاهانه برای رهایی از فشارهای اجتماعی و اقتصادی، زندگی مشترک دوم را با مخاطراتی رو به رو می‌کند. در پژوهش (Fox et al., 2014) نشان داده شد که زوج ها در ازدواج مجدد، گونه‌ای ترس اضافی از انحلال ازدواج را با خود به همراه داشته‌اند که با وظایف پیچیده مرتبط با خانواده ناتنی در ارتباط بوده است. (Odero, 2019) در پژوهشی نشان داد که مشاوره پیش از ازدواج می‌تواند نقش مؤثری در کیفیت زناشویی داشته باشد. بنابر پژوهش (Shahhosseini et al., 2014) نیز، مشاوره پیش از ازدواج به افراد کمک می‌کند با شناخت خود و شریک زندگیشان، روشن‌سازی انتظاراتشان از یکدیگر، ارتقاء مهارت حل مسئله و آگاهی از نقاط قوت و ضعف شخصیتی یکدیگر قبل از ازدواج، روابط خود را بهبود بخشند. با توجه به آنچه گفته شد به نظر می‌رسد، ساماندهی مدل‌های مشاوره بومی در حوزه مشاوره پیش از ازدواج مجدد، موردنیاز می‌باشد، بنابراین پیشنهاد می‌شود برای توسعه الگوی مشاوره پیش از ازدواج مجدد، دستورالعمل‌های اجرایی بیشتری معرفی و مورد ارزیابی پژوهشگران قرار گیرد. از طرفی لازم است اثربخشی مدل‌های معرفی شده در میان جوامع مختلف ایرانی بررسی شود. به طورکلی با در نظر گرفتن یافته‌های این پژوهش می‌توان نتیجه گرفت تدوین الگوی آموزشی- مشاوره‌ای بومی پیش از ازدواج مجدد، همراه با دستورالعمل‌های اجرایی و کارآمد، می‌تواند موجب کاهش تعارضات و ارتقاء کیفیت زندگی پس از ازدواج مجدد و درنتیجه افزایش سطح سلامت خانواده ایرانی شود.

این پژوهش مانند سایر پژوهش‌ها دارای محدودیت‌هایی بود، از جمله این‌که، یافته‌های پژوهش حاضر منتج از مصاحبه با خانم‌های دارای تجربه ازدواج مجدد بود، در تعمیم نتایج به جامعه مردان باید جانب احتیاط را رعایت کرد. این مطالعه به وسیله توصیف تجربه مشارکت کنندگان هدفمندی که در یک بافت فرهنگی و بافت رابطه (ازدواج بلند مدت) قرار داشته‌اند محدود شده است، بنابراین تمرکز پژوهش حاضر بر یک نمونه خاص و یک بافت فرهنگی خاص بوده است، محدودیت‌های این نمونه کاربرد تعمیم نتایج را به بافت‌های دیگر و دیگر گروه‌های قومی فرهنگی محدود می‌کند.

در راستای پیشنهادات پژوهشی، با توجه به این‌که، این پژوهش به ۱۵ درون مایه اصلی و ٤۸ درون مایه فرعی در تجربه ازدواج مجدد زنان رسید، که هریک از این مقوله‌ها به تنهایی می‌توانند یک سؤال پژوهشی برای پژوهش‌های آینده باشند، مانند اینکه چالش‌های ازدواج مجدد چیست؟ هم‌چنین این مقوله‌ها می‌توانند به صورت کمی مورد مطالعه قرار گیرند و نتایج این تحقیق کیفی مورد تأیید نیز قرار بگیرد و یا به صورت تحلیل عاملی چالش‌ها و مشکلات ازدواج مجدد بررسی شود و سهم هریک از این چالش‌ها در شکل‌گیری پدیده مشخص شود. پژوهش حاضر در جمعیت و بافت خاصی از مشارکت کنندگان انجام شده است، این پژوهش می‌تواند در گروه‌های قومی و مذهبی دیگر، شهرهای مختلف و در بافت‌های دیگر روابط، مورد بررسی قرار بگیرد. پژوهش حاضر با مصاحبه با زنان مطلقه دارای سابقه ازدواج مجدد انجام شد، به‌منظور دستیابی به نتایج دقیق‌تر بهتر است مشارکت کنندگان مرد دارای سابقه ازدواج مجدد نیز مورد مصاحبه قرار بگیرند. پیشنهاد می‌گردد که در پژوهش‌های آتی راهکارهای مناسبی با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر با استفاده از رویکرد کمی و کیفی ارائه گردد.

**سهم مشارکت نویسندگان:** در پژوهش حاضر نویسنده دوم و سوم، به عنوان اساتید راهنما، نظارت و راهبردی روند کلی پژوهش و تدوین و نهایی‌سازی اصلاحات مقاله را بر عهده داشته‌اند. نویسنده اول در تدوین طرح تحقیق، فرآیند گردآوری، تحلیل و تفسیر یافته‌ها و نگارش متن مقاله را برعهده داشته و در مجموع نتیجه‌گیری از یافته‌ها و بسط و تفسیر به صورت مشترک و با بحث و تبادل نظر کلیه همکاران و با همراهی نویسنده چهارم، به عنوان استاد مشاور پایان‌نامه، انجام شد.

**تضاد منافع:** نویسندگان اذعان دارند که در این مقاله هیچگونه تعارض منافعی وجود ندارد.

**منابع مالی:** پژوهش حاضر از هیچ موسسه و نهادی حمایت مالی دریافت نکرده و کلیه هزینه‌ها در طول فرآیند اجرای پژوهش بر عهده پژوهشگران بوده است.

**تشکر و قدردانی:** پژوهش حاضر بدون همکاری مشارکت‌کنندگان امکان‌پذیر نبود؛ بدینوسیله از کلیه مشارکت‌کنندگان تقدیر و تشکر به عمل می‌آید.

## References

Anderson, E. R., & Greene, S. M. (2013). Beyond divorce: Research on children in reparteed and remarried families. *Family Court Review, 51*(1), 119-130. DOI:10.1111/fcre.12013

Asgari, P., Navab, E., Esmaeili, M., Shali, M., Bit-Lian, Y., & Bahramnezhad, F. (2021). There Is No Fool Like an Old Fool: The Experiences of Elderlies Regarding Remarriage in Iran. *Iranian Journal of Psychiatry and Behavioral Sciences, 15*(2). DOI:10.5812/ijpbs.106634

Colaizzi, P. F. (1978). Psychological research as a phenomenologist views it. In: Valle, R. S. and King, M., Eds., Existential-Phenomenological Alternatives for Psychology, Oxford University Press, New York, 48-71. https://www.scirp.org/reference/ReferencesPapers?ReferenceID=573953

Farrugia, T. (2014). The lived experience of couples in remarried relationships following divorce, in Malta. University of Malta. https://doi.org/10.1007/978-3-030-37712-0_8

Fox, W. E., & Mike, Sh. (2014). Remarried Couples in Premarital Education: Does the Content Match Participant Needs? *Journal of Divorce & Remarriage, 55*(4), 276-299. DOI:10.1080/10502556.2014.901841

Ghanbari Barzian, A., Hashemianfar, S. A., & Davoudi, B. (2022). Sociological study of factors affecting the tendency of divorced women to remarry (case study of Isfahan city). *Applied Sociology, 34*(1), 112-89. DOI:10.22108/jas.2023.132909.2277 [Persian]

Hetherington, E. M. & Kelly, J. (2003). For better or for worse: Divorce reconsidered: WW Norton & Company. https://doi.org/10.1037/12353-030

Hosseini, A. (2016). Investigating economic and social factors affecting the remarriage of female heads of households covered by Fars Province Relief Committee, master's Thesis, Yasouj University, Faculty of Human Sciences. [Persian]

Hu, Y., & To, S. (2018). Family Relations and Remarriage Postdivorce and Postwidowhood in China. *Journal of Family Issues, 39*(8). https://doi.org/10.1177/0192513X17748694

Jafari Nadushan, A., Zare, H., Hosseini Hanzaei, A., Poursalehi Navideh, M., & Zeini, M. (2015). Investigating and comparing the mental health and adjustment and cognitive emotional regulation of divorced women with married women in Yazd city, *Women and Society Quarterly,* 6(22), 1-16. DOR: 20.1001.1.20088566.1394.6.22.1.2 [Persian]

Jafari Samari, S., Zarei, E., Najar Pourian, S., & Mohammadi, K. (2022). Challenges and problems of remarried couples and coping strategies of successful couples, Culture Consulting Quarterly. Printing. Dor: 20.1001.1.20088566.1394.6.22.1.2 [Persian]

Karimabadi, S., Shariatmadar, A., & Askari, M. (2020). The study of divorced women's perception of remarriage and criteria for choosing the next spouse. Master's thesis in Counseling, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Allameh Tabatabai University. [Persian]

Karupiah, P. (2022). Stigma and widow remarriage: Experiences of Malaysian Tamil women. *Journal of Family Studies, 28*(4), 1303-1319. https://doi.org/10.1080/13229400.2020.1819378

Khojaste Mehr, R., Behmai, A., Soudani, M., & Abbaspour, Z. A. (2019). Explaining the formation process of divorce: qualitative research. *Psychological Achievements. 27*(1), 23-46. https://doi.org/10.22055/psy.2020.32329.2488 [Persian]

Makhreh Dehkordi, S., Porhadi S., Sam Sh., Ahmadi Z. (2022). Barriers to remarriage in elderly Iranian women: a qualitative study. *Salamand: Iranian Journal of Geriatrics. 17*(3), 416-431. Doi: 10.32598/sija.2022.3351.1

Malek Motiey, Z. (2009). "Tendency to leave among abandoned women covered by the Mashhad Relief Committee, master's Thesis, Faculty of Social Sciences, Ferdowsi University, Mashhad. [Persian]

Mohammadi, R., & Mohammadi, Z. (2019). Challenges of women's remarriage with children: qualitative research. *Women in Development and Politics Quarterly, 17*(1), 119-97. https://doi.org/10.22059/jwdp.2019.275723.1007586

Mohammadi, Z. (2020). Sociological study of issues related to the remarriage of female heads of the household. *Women and Society Quarterly, 11*(2), 256-278. Dor: 20.1001.1.20088566.1399.11.42.13.9 [Persian]

Naseri, E., & Yazdakhasi, B. (2019). Investigating the sociological factors related to the non-remarriage of unmarried women (case study: women under protection in Sanandaj city). *Social Development Quarterly, 14*(1), 31-60. DOI:10.22055/QJSD.2019.15265 [Persian]

Navabinejad, Sh., Mohammadi, R., Karimi, Y., & Fallah, E. (2017). The meaning of divorce from the divorced person's point of view: a qualitative phenomenological study. *Scientific-Research Quarterly on Women and Society, 8*(3), 93-115. Dor: 20.1001.1.20088566.1396.8.31.6.9 [Persian]

NEO, I. J. N. T. L. (2006). A Qualitative analysis of stepfamily formation in Singapore.Thesis Submitted for The Degree Of master's in social sciences, Department of Social Work National University of Singapore. f Family Issues. http://scholarbank.nus.edu.sg/handle/10635/15448

Oanh, N., & Reginald, T. (2021). A thematic analysis study about remarriage of elderly men in Vietnam. *Journal of Human Sciences,* ISSN 2586-9388, *13*(2), 286-301. http://www.assumptionjournal.au.edu/index.php/Scholar/article/view/4828

Odero, M. E. A. (2019). Pre-marital counseling and its influence on marital quality among seventh day Adventist members in Kibra Division of Nairobi County, Kenya (Doctoral dissertation), Pan Africa Christian (PAC) University, Kenya. http://dspace.pacuniversity.ac.ke:8080/123456789/1873

Pirmoradi, M., Poya, GS., Rad, MT., Veisy, F., Gheitarani, B., Davoodi, R., et al. (2016). Comparison of anxiety, depression and stress and emotional self-regulation in normal and divorced women. *International Journal of Tropical Medicine, 11*(5), 159–64. DOI:10.3923/ijtmed.2016.159.164

Rezaei, M., Asadpour, E., Mohsenzadeh, F., & Zohrekar, K. (2022). Identifying Educational Needs Before Remarriage: A Grounded Theory Study. *Scientific Research Journal of Psychological Sciences, 21*(113), 867-884. Doi: 10.52547/JPS.21.113.867 [Persian]

Rezapour Mir Saleh, Y., Sakachi Firouzabadi, M., & Amini, R. (2021). Qualitative investigation of factors affecting marital satisfaction from the point of view of divorced women: comparison of women's attitudes before and after marriage. *Scientific Quarterly of Counseling Research, 20*(79), 5-30. Dor: 10.18502/qjcr.v20i79.7340 [Persian]

Sadeghi, M., Bahrami, F., & Esmaili, R. (2019). Compilation of the indigenous model of cultural factors preventing the remarriage of female heads of households under the coverage of the Iran Relief Committee in 2015. *Women's Research Quarterly, 10*(2), 229-199. Doi: 10.30465/ws.2019.4365 [Persian]

Samari Safa, J., Zarei, A., Najarpourian, S., & Mohammadi, K. (2022). Challenges and problems of remarried couples and coping strategies of successful couples; *A Qualitative Research, Counseling, and Psychotherapy Culture 14*(53), 92-35. Doi: 10.22054/qccpc.2022.67938.2943 [Persian]

Seyf, S. (2004). Comparison of the effects of divorce on the divorced men and women in the US and Iranian. *Journal of Family Research. 1*(1), 82-104. [Persian]

Shahhosseini, Z., Hamzehgardeshi, Z., & Kardan Souraki, M. (2014). The effects of premarital relationship enrichment programs on marriage strength: A narrative review article. *Journal of Nursing and Midwifery Sciences, 1*(3), 62-72. DOI:10.4103/2345-5756.231408 [Persian]

Soltanali, B., Sudani, M., and Shahni Yilagh, M. (٢٠١٢). The effect of anger management skills training on reducing marital conflicts. *Psychological Advances, 19*(1), 226-199. https://psychac.scu.ac.ir/article_11739.html [Persian]

Sweeney, M. (2010). Remarriage and stepfamilies: strategic sites for family scholarship in the 21st century. *Journal of Marriage and Family,* 72, 667-684. https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2010.00724.x

Symoens, S., Van de Velde, S., Colman, E., & Bracke, P. (2014). Divorce and the Multidimensionality of Men and Women's Mental Health: The Role of Social-Relational and Socio-Economic Conditions. *Applied Research in Quality of Life, 9*(2), 197-214. DOI:10.1007/s11482-013-9239-5

Widiastuti, D. (2021). Marital Satisfaction in Individuals Who Remarry After Divorce. In International Conference on Psychological Studies (ICPSYCHE. 131-137). Atlantis Press. DOI:10.2991/assehr.k.210423.019

© 2025 The Author (s). Published by Shahid Chamran University of Ahvaz. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (http://creativecommons.org/licenses/by/4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited